

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

Cím: *Mindennapi vizünket add*

meg nekünk ma...

Forrás:

Népszava

Bp.
(Hely)

1921. IV. 3.
(Idő)

(Köt. v. füz.)

Osztályozás

Tárgy

628.1

Hely

Idő

"1921"

Személy

Mindennapi vizünket add meg nekünk ma...

A budapesti vízművek. — Miért nem jut viz a poros utcáknak? — Az elhanyagolt vízvezeték.

A hetek óta tartó tavaszi szárazság — amely kint a földeken katasztrófával fenyegeti az ideai termést — napikérdéssé tette a főváros vízellátásának problémáját is. Síralmasan kiszáradt, piszkos utcáinkon és tereinken esemvész fácskák kinlódnak, sehol tenyérnyi zöld hely, gyerekeink az utcák és „játsszóterek”-nek mondott sivatagok porfelhőjében szaladgálnak. Minden a víz után eped és jó, ha mutatóba itt-ott megjelenik az öntözőkocsi, hogy fölületesen megfogja egyes szerencsésebb utcákban a várososszerte tűrhetetlen port. Valamikor, nem is olyan régen, a budapesti lakosság vízproblémája a vízvezeték csapjának kinyitásából állott, nagy szárazságnak kellett jönnie, hogy a Svábhegyre ne másszon föl a víz, az utcák bőséges öntözése és portalan süprése hozzátartozott a mindennapi életünkhöz.

Az immár ötödik esztendő és egyre súlyosbodó vízinség a figyelmet fokozott mértékben tereli a fővárosi vízművek felé, különösen amióta kiderült a népszámlálás adataiból, hogy Budapest nem kétmillió város, amelynek fokozott vízfogyasztását a vízművek követni nem tudják, de még millió lakosa sincs. A vízművek, a főváros eme európai jelentőségű vízellátó apparátusa az, amelyben elsősorban keresik a bajok forrását és általában elterjedt az a nézet, hogy a vízművek termelőképessége nem fődízi a tényleges szükségleteket. Azokban a körökben, ahol a vízinség okait hivatalból ismerik, a vízművek több százmillió költséggel leendő kibővítésén gondolkoznak.

Fölkerestük a fővárosi vízművek kiváló szakudású igazgatóját, *Kajlinger Mihályt*, hogy a legilletékebb helyen megtudjuk a majdnem féltüztizedes vízinség okait és megkérdezzük véleményét a segítés módjáról. A nagyon érdekes fölvilágosításokat az alábbiakban foglaljuk össze.

A gémeskúttól a vízvezetékig.

Ha a vízvezeték technikai jelentőségét a nagy városra, megértetni akarjuk, gondoljunk csak arra, hogy mit jelentene, ha nekünk budapestieknek a jó falusi vödörös vagy kisvárosi szivattyús kutból kellene szereznünk a vizet és azt fölhordanunk az udvarról a harmadik, negyedik emeletre. Gondoljunk arra, hogy tűz üt ki hatalmas épületben és azt kellene oltani valamely közelben lévő vékonypénzü kútaeskából vagy a lajtokban hordott Dunavízzel. A nagyváros vízvezetékének a mélységben szűrődő talajvizet nagy, egységes berendezéssel, összegyűjti és odakényszeríti mindannyiunk lakásába. Bonyolult hálózata elviszi a nagyváros minden részébe, hogy ellássa azt olyan tiszta és fertőtlen anyagtól mentes ivóvízzel, amilyent bizony a falu és a kisvárosi kutjai nem szolgáltatnak.

Egy kis geológia.

A budapesti vízvezeték viz a Duna kavicsmedencéből származik. A Duna medrében a gyorsan hőmpolygó víztömegek alatt 5-6 méter mélységű kavicsréteg fekszik és terjed el. A kavicsrétegben, függetlenül a folyam víztömegeitől, állandó, bár igen lassu mozgásban folyik az a víz, amelyet a tudomány „Duna-talajvíz”-nek nevezett el. Ez a természetes kavics-sűrűrétegben teljesen megtisztult víz kerül azokba a kutakba, amelyekből a vízművek a vizet a városba szivattyúzzák. A „Duna-talajvíz” mozgása a kavicsrétegben olyan lassu, hogy a megjelölt vizsgálatok szerint heteket tölt el a víz a kavicsrétegben, amíg a kutakhoz ér. E lassu mozgás a titka a víz teljes tisztaságának. A fővárosban és tőle északra a Duna mentén sorakoznak egymásután a vízvezeték kutjai. Ezek gyűjtik egyrészt a Duna hegyes hátságoktól lefolyó talajvizet, amely természetesen a Duna-meder felé áramlik és másrészt magát a „Duna-talajvíz”-et. A kutak mentén húzódik el a vízművek szivócsöve, amely be van ágaztatva minden egyes kutba. E szivócsövön át kiemelik a kutakban fölgyűlemlő vizet. Ilyenkor a kutban lévő víz színe a talajvíz színe alá süllyed, vagyis depresszió keletkezik, amely annál nagyobb, minél magasabban áll a külső talajvízszint a kutba. A talajvízszint emelkedése idejei elő az

nyomást, amely a külső talajvizet újból és újból beleszorítja a kutba.

A víz útja a városban.

A kutakból a vizet három hatalmas termelőtelep szivattyúzza ki és nyomja be a városi vezetékekbe. A legnagyobb a káposztásmegyéri, amely naponta 150.000 köbméter vizet termel, jóval kisebb az újlaki, 35.000 köbméter napi termeléssel, mindkét telep gőzszivattyúkkal dolgozik és a legkisebb a Márgit-híd alatti, tehát földalatti telep 19.000 köbméter termeléssel, amely telep elektromos erővel hajtott szivattyúval dolgozik. A budapesti vízművek összes termelése jelenleg napi 204.000 köbméter. A termelőtelepek szivattyúszerkezete végzi egyidejűen a víz összegyűjtését a Dunavonal kutjaiból és a fölszivattyúzott viz kiszorítását a városi vezetékekbe. Azt a vízmennyiséget, amelyet a csőhálózat, különösen éjjelente el nem fogyaszt, hatalmas gyűjtőmedencékben halmozják föl, nevezetesen a gellérthegyi és a kőbányai medencékben, továbbá a Stefánia-ut végén lévő Istvánmező víztározóban. A vízfőhalmozásra azért van szükség, mert nappal a termelőtelepek nem tudnak annyi vizet produkálni, mint amennyi elfogy, viszont éjjel többet termelnek, mint amennyit a fogyasztás megkíván, így a medencékből a nappali termelés hiányát igyekeznek fődízni. Megemlítjük még, hogy Budát az újlaki telep látja el, a lágymanóst kivéve, amely a gellérthegyi medencéből kapja a vizét.

A termelés nem csökkent.

A fönti általános ismertetést nemcsak azért bocsátottuk előre, mert közönségünk jórésze semmit sem tud arról, hogy a vízvezeték mi fán terem, de ez ismeretek nélkül a tárgyalat probléma alig tekinthető át. A víznyomórúság csak a háború második felében kezdődött. 1916-ig a fogyasztást a termelés teljes mértékben kielégítette, a fölső emeleteken folyt a víz, az utcákat, teketekét fölmőlől rendszeresen öntözhatték. A víztermelés 1916-ban átlag napi 219.000 köbméter volt, az 1920. évi 205.263 köbméter és a jelenlegi 204.000 köbméter nem lényeges csökkenése a termelésnek. Viszont a főváros lakossága 1916-ban 991.020 volt, míg ez a szám máig 925.724-re csökkent. Nyilvánvaló tehát, hogy a vízinség nincs összefüggésben sem a termelés csökkenésével sem a lakosság számában beállott változásokkal, el lenben a fogyasztásnak valahol emelkedni kellett. A téli fogyasztás is 170-180 liter naponta, ugyanakkor, amikor a híres bécsi vízvezeték naponta és jelenként 60 liter viz szolgáltatására van berendezve és

példán! Köln városában, a fogyasztás 84 liter.

A közvagyon prédálása.

A bajok tulajdonképeni forrására igen érdekes körülmények között találtak rá. A világháborn leg súlyosabb napjaiban a Rákosi-pályaudvar nagy katonai forgalmában igen súlyos zavarokat idézett elő az a körülmény, hogy a pályaudvart vízzel ellátó kőbányai medencéből már délelőtt 10 órákor egész napra elfogyott a víz. A fogyasztás 190 liter volt. Ekkor megszüntették az átalány-hadvezetőséget akkor el akarta rendelni a városi főcsövek rendszert és kötelezővé tették a vízmérőket. Ezután a víz-elzárását. Mi lesz akkor a lakossággal? — hangzott a kérdés. Végül is azt a megoldást találták meg, amely ma is a gyakorlat, hogy éjszakára 6 óra tartamára el-ben a fejenkénti napi fogyasztás leszálított 190-ről 84 literre. Nem támadt ezzel vizinség, csak a pocskolás szűnt meg és a házi vezetéseket külön parancs nélkül a ház-urak sietve kireparáltatták. A vízmérők kötelező bevezetése nálunk is hasonló eredménnyel járna. A mi 220 liter fejenkénti fogyasztásunk valószínűleg abszurdum és elképzelhetjük annak hasznát, ha a kölni arányokat mi is el-érjük.

Budapest a Csepelközszika mintájára egy egész napra elaludnék, akkor a 6 óra alatt eltűnő 38.000 köbméter víz megyszerese, 142.000 köbméter tünnek el 24 óra alatt. A dolog nyitja ezután már egyszerű volt. Budapeston rettetes prédálás történik a vízzel. Nem egyéni pocskolás, hanem a házak földalatti vezetékei, a klozetek lefolyói, a vízvezetékesapok az egész vonalon tönkre mentek, azokon át haszontalanul ömlik el a sok víz. Egyetlen, állandóan folyó klozet több vizet használ el, mint amennyit egy egész nagy ház igényel. Két év óta semmit sem reparálnak és minden berendezés napról-napra jobban romlik.

A megoldás utja.

Ha a bifaforrás megvan, adva van a megoldás módja is: rendbe kell hozni a házi vezetékeket, klozeteket és kifolyócsapokat. Állományozom — mondotta a vízművek érdemes igazgatója —, hogy büntető rendszabályokkal, paragrafusokkal célt nem érünk. — Szóba került a város-házán a vízművek megfelelő, 500 millió kibővítésének terve is. Ha az egész vonalon kikényszerítik — helyes rendszabályokkal — a vízvezetékek hibáinak reparálását, úgy a mostani vízművek még legalább 10 éven át teljes

megelégedésre, kibővítés nélkül tudnak elegendő vizet szolgáltatni. A megoldás módjára egyetlen példa kitűnően rávilágít. A mi viszonyainkkal meglehetősen analog Köln városának vízellátása. Kölnben sokáig, akáresak most nálunk, a házakban a vizet átalányösszegért szolgáltatták és a háziurak és a lakók diszkreciójára bízták, hogy a víz-vel pazarlás ne történjék. Ez átalányozás egyik esztendőjében 1890 július 1-től 1891 június 30-ig a fejenkénti napi fogyasztás 190 liter volt. Ekkor megszüntették az átalány-rendszert és kötelezővé tették a vízmérőket. Ezután a víz-elzárását. Mi lesz akkor a lakossággal? — hangzott a kérdés. Végül is azt a megoldást találták meg, amely ma is a gyakorlat, hogy éjszakára 6 óra tartamára el-ben a fejenkénti napi fogyasztás leszálított 190-ről 84 literre. Nem támadt ezzel vizinség, csak a pocskolás szűnt meg és a házi vezetéseket külön parancs nélkül a ház-urak sietve kireparáltatták. A vízmérők kötelező bevezetése nálunk is hasonló eredménnyel járna. A mi 220 liter fejenkénti fogyasztásunk valószínűleg abszurdum és elképzelhetjük annak hasznát, ha a kölni arányokat mi is el-érjük.

Kajlinger igazgató a nagyérdemű fejtegetéseivel nyomán — tám itt-ott nem teljesen szabatosan — igyekeztünk összefoglalni a szükséges tudnivalókat közegészségügyünk ez elsőrendű problémája körül. Szóba kerültek beszélgetésünk során a nyári kilátások. A vízművek — ezek szerint — még a legrosszabb esetben is, tehát a legalacsonyabb Dunaállásnál is kihoznak 170.000 köbmétert naponta, ami 170 liter napi fejenkénti fogyasztásnak felel meg. Ez a fogyasztás is több, mint amennyi kellene — ha és itt van a fenyegető veszedelem a nyáron, ha a víz pocskolás szüntelenül nem tartana. Szokatlanul száraz a tavasz, télen nem esett hó, eső nincs, a Duna alacsony, hokott más években ilyenkor az árvízveszély megelőzéséről kellett gondoskodni. A szárazságnak — mondotta Kajlinger igazgató — van még egy hátránya. Sehoh a világon, még a legtekélete-sebb vízvezetéket sem rendezték be úgy, hogy termeléses pótolja az esőt, amely a levegőt megtisztítani, a kerteget megöntözni, az utca porát lekötmi hivatott. Az esőt nem pótolja a víz-vezeték.